

stort antal församlingar. Den vespern är nära knuten samman med hela den moderna kyrkosångsrörelsen och till icke ringa grad även med det nya liturgiska intresset. Man menar kanske, att den skall betraktas såsom en genomgångsperiod, en övervunnen ståndpunkt. Jag tror icke att dess livskraft är slut. Tvärtom tror jag, att vi skulle bliva ett gott stycke fattigare, om vi skulle förvisa den vespern från våra gudstjänster. Man skall bara komma ihåg, att dess art är en annan än tidegärdens vesper. Men även att de båda trots all olikhet dock ha samma mål: församlingens möte med den Gud som frälsar.

A. O. T. Hellerström.

Ny svensk orgelskola.

En ny svensk orgelskola är nästan något av en sensation och Henry Wemans nu från trycket komna orgelskola (del I) påkallar redan härför uppmärksamhet. Som av det följande torde framgå, förtjänar detta verk emellertid än större beaktande av andra och betydligt tyngre vägande skäl än nyhetens. Den här föreliggande delen omfattar, förutom förord och en kort historik, fyra avdelningar övningar och stycken.

Förord. Här uppställer Weman skolans symptomatiska program. Den vill söka fylla en trefaldig uppgift: 1) att vara en vägledning för den, som ämnar lära sig orgelspelning, 2) vill samtidigt giva en bild av orgelstilens utveckling, 3) vill tjäna gudstjänsten genom att vara en postludiesamling. Det är, som synes, ett lika nytt som erkännansvärt program. I förordet återgives även en disposition för en 21-stämmig orgel, ännu mera avancerad än den för nuvarande svenska förhållanden gjorda K. S. V.:s orgelråds »normaldisposition». Det är således ännu en »framtdisposition», vilket utgivaren även påpekar. Orgelklangstilens utveckling kommer emellertid av alla tecken att döma att gå i den riktning, som denna disposition pekar hän emot, och det har därför sitt givna värde för kommande tider, att Weman i orgelskolans fjärde avdelning lägger just denna disposition till grund för sina registreringsförslag till de i denna avdelning ingående orgelstyckena. En principiell anmärkning vill anmäla göra mot namnet (ej stämman!) Oktava 2' i man. II. Detta förutsätter enligt klassisk sed en Principal av en oktav lägre fottal. Finnes ingen dylik stämman, bör den befintliga själv bära denna benämning (Principal 2'). Slutligen innehåller förordet förslag till orgelstyckenas i avd. IV användning såsom postludier vid högmässogudstjänsterna.

Henry Weman: Orgelskola. Del I: Gamla mästare t. o. m. 1750. Nordiska Musikförlaget. Pris: Kr. 9:—.

Kort historik. Här skisseras i korta drag orgelmusikens utveckling från ca. 1600 till 1750; i ett bihang givas miniatyrbiografier av de mera betydande mästarna jämte litteraturhänvisningar. (Uppgiften, att Buxtehude skulle ha inrättat »Lübecker Abendmusiken» är ej riktig, enär sådana förekommo redan på Tunders tid.) För den studerande hade det varit bekvämt, om vid de olika komponistnamnen hänvisningar gjorts till de sidor i skolan, där verk av vederbörande komponist återfinnas.

I. Pedalstudier. Omfatta 30—40 skilda övningar för enbart pedal. Såsom Weman själv framhåller, tillåter utrymmet icke en fullständig pedalskola. Urvalet är i tekniskt och även i applikationshänseende mångsidigt med bidrag från klassiska mästaresh verk. Möjligen skulle man, utöver det som här bjudes, ha önskat en eller annan skalpassageövning. En sådan är väl oundgänglig i ett pedal-exercitium, som Weman vill, att denna avdelning skall vara.

II. Manualstudier. 19 klassiska mästarestycken (manualiter) med utsatt fingersättning och frasering. Pedagogiskt och psykologiskt utmärkt är, att Weman här och även i följande avd. medtagit lätt-tillgängliga, formellt och melodiskt elegant gjorda stycken av romanska mästare: Marchand, Dandrieu o. a.

III. Manual- och pedalstudier. 16 klassiska småverk: två för v. h. + pedal, två för h. h. + pedal, de övriga för båda händer. + pedal i progressiv svårighetsföljd. Redan dessa äro idel värdefulla saker: t. ex. Couperins Gloria — »et in terra pax» ur det gamla Gloria in festis duplicibus — eller Titelouze's »Exsultet coelum» (den senare även i en större bearbetning i avd. IV), eller Scheidts Passamezzo med Variatio.

IV. Gamla mästare från 1500-talets början till 1750. Orgelstycken i historisk följd med utsatt fingersättning (delvis), frasering (på modernt sätt medelst korta streck), registrerings- och manualfördelningsförslag. Svårighetsgraden för de olika styckena, svarande emot fordringarna för den mindre organistexamen, anges i Innehållsförteckningen. Här har Weman samlat nära 40-talet orgelkompositioner ända från 1500-tals-italienaren Andrea Gabrieli, som företrädes av en representativ Canzona, tysken Arnolt Schlick (Koral: Maria zart), engelsmannen W. Byrd (Pavane), över Titelouze; Frescobaldi (4 stycken) etc., vidare 1600-talets syd-tyskar Froberger, Pachelbel, och nordtyskar Tunder, Buxtehude (5 stycken), Hanff o. a. fram till Joh. Seb. Bach. Nitton orgelmusikens mästare äro här representerade. Urvalet är på det hela taget utomordentligt; några stycken, där det musikaliska värdet måhända väger mindre tyngt, ha tydligen medtagits av pedagogisk-tekniska skäl. Så t. ex. Buxtehudes klaveristiska C-durfuga (sid. 30 o. ff.), vilken är en god förstudie till »Wie schön leuchtet»-fantasin eller till den stora Preludium och fuga e-moll. Av Bach har Weman medtagit tvänne av de »åtta små preludierna och fugorna», nämligen de i e- och g-moll, samt koralbearbetningar till

sv. ps. 58 och sv. ps. 239. Ehuru väl man från *historisk* synpunkt kunde betvivla dessa sakers representativa kraft: de två förstnämnda anses (bl. a. även av Straube) ej vara av Bach och de båda senare höra icke till de för Bachs korala orgelverk mest karaktäristiska — den sista är ju endast en transkription av en kantatsats — styckenas lämplighet i denna samling ur *praktisk* synpunkt kan på intet sätt bestridas.

Detta är i sammandrag innehållet i den wemanska orgelskolans första del. Kanske bör det här dessutom påpekas, att skolan icke är en »lätt» sådan och icke för alla lämpar sig för självstudium. Den förutsätter, om resultatet av dess användning skall kunna bli det åsyftade, nästan med nödvändighet en lärars kontroll och i speltekniskt hänseende, att åtminstone pianospelningens elementarstadium och helst även »lägre mellanstadiet» är definitivt passerat. Vidare erfordras kännedom om de klassiska ornamenten och deras stilriktiga utförande.

Det ovan sagda må giva en föreställning om verkets rika innehåll. I mångt och mycket, ja i det mesta, betyder den en ny inställning till problemet: kyrkligt orgelspel. Det torde nämligen hava framgått av detta referat, att denna skola alldeles icke vill dana s. k. konsertorganister av den numera i stort sett övervunna »virtuos»-typen, men den vill — och det i pregnantaste grad — vara ett medel att fostra kyrkliga orgelspelare med förståelse även för de krav, vilka den del av orgelspelet, som går utanför preludiering och modulation etc., enligt vår tids utvecklingssträvanden ställer på det gudstjänstliga orgelspelets utövare. Wemans orgelskola får härigenom en enastående betydelse i kampen för det högre och strängare ideal, man numera ställer upp för den kyrkliga orgelkonstens tjänare.

Nu vänta vi med otålig spänning på orgelskolans andra del. Skall den bland annat också ge den nödvändiga kompletteringen i organistutbildningen med kunskapsmeddelelse i preludiering, modulation, koralbeledsagning etc.? Den nu föreliggande delen ger en respektfull uppfattning om utgivarens höga synpunkter på organistkallet och skänker anledning att ställa förhoppningarna högt på verkets fortsättning.

Carl E. Rosenquist.

Recensioner.

Liturgiskt-historiskt.

G. O. Rosenqvist: *Det liturgiska arbetet i Finland efter skilsmässan från Sverige. I Tengströms kommitté och frågans läge under 1800-talets förra del. Fin-*

ska kyrkohistoriska samfundets Handlingar XXXVIII, I. Åbo 1935. 463 s. Pris 120 Fmk.

»I samma cirkulär bestämmer domkapitlet jämväl — till följd av gene-